

TELEGRAFUL ROMÂNULUI.

Nr. 2. ANUL XV.

Telegraful este de două ori pe săptămână: joi și duminică. — Prenumerarea se face în Săbiu la expediția poștală pe afară la c. r. poște, cu bani gași prin scrisori francate, adresate către expediția. Prețului prenumerării pentru Săbiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe jumătate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte părți ale Transilvaniei și pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8. fl. era pe jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princip. și țeri străine pe unu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se plătesc pentru întreaga oră cu 7. cr. sirul cu litere mici, pentru a două oră cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Săbiu, in 5/17 Ianuarie 1867.

Nationalismul.

Săbiu 3 Ianuarie.

Lumea vrea (o parte dintr'ensă) se credea, că ideea nationalismului, astăzi predominantă în tota Europă, e unu ce nou, o idee nouă, punendu-o în paralela cu confesionalismul din timpul resbelului de 30 de ani. Nu voim noi, pentru că nici ea e locul aici, a intră în filosefemele acestei chestiuni ce aru da o disertațiune pre interesantă, ci vom constată numai, că nationalismul are o istorie veche la popore. Ce e nationalismul? Au nu e elu unu ce mai general decât familia și mai puțin general decât cosmopolitismul. Precum dara familiile și au caracteristicile lor deosebite asiă au și naționalitățile și deca cine-va aseria Americii de nordu cosmopolitismu acelu se instela, cum s'aru iusielă și celu ce aru crede că imperiul Tiarului Rusiilor este unu cosmopolitismu; căci precum cest'a se silesce a topi totu în caldarea unei națiuni mari de sute de milioane russe-slave, asiă se silesce și cel'a a contopi totu ce intra în uniunea statelor Americii de nordu în caldarea germana-anglo-sassona.

Cele mai multe state dara deca au o nisuintă apoi aceea este de a uniformă de a imprimă poporeloru sele unu felu de caracteristica, cari sa le deosebésca de celelalte popore ale altoru staturi. Va sa dica ele nu nisuescu decâtu se produca o naționalitate n o u a din diferite compusetiuni, de naționalități vechi, cari suntu pôte pre mici și pôte pre slabe, de a resiste contopirei în alta naționalitate. Acest'a însă nu e lucru nou, pentru că e de candu ne scie spune istoria ce-va despre popore.

Dara dupa parerea noastră lumea mai nouă are unu altu merit în această privință, are meritulu că a datu exemple, ca potu în unulu și același statu vietni popore de naționalități diferite, fără de a cadé unele sacrificie celorlalte.

Esemples ce le avemu în asta privință ni se infatiseza cu deosebire în Elvetia și apoi în Belgia. De alta parte totu lumea mai nouă a datu dovedi, ca unde puterile naționalităților se afla în oresi cari proporțiuni, pre lângă toate încordările unei séu altei națiuni de a contopi în sine pre celelalte, nu se pôte și ca ceea ce se pôte în atare casu, este, ca se consuma între sine și devinu slabe în afara. Esemples amu avé și în asta privință destule, asiă e d. e. batalia dela Mohaci în an. 1526 cu urmările ei cari a impartitu faprice regatulungurescu în trei părți: sub unu archid. austriacu (Ungaria), Turci și Transilvania; și mai încoco suzeranitatea turcesca asupra Transilvaniei pâna la venirea sub cas'a habsburgica.

Nici în Ungaria nici în Transilvania nu a fostu în mânilor magiarilor feudalismulu asiă de puternicu, dar nici nu eră aptu, că sa stenga naționalitățile. Și candu vorbim numai de Ardealu, deca a succesu încatu s'a formatu două partide în țiera, pronunțate cu totulu un'a contr'a celeilalte, feudalismulu în locu sa contopésca au produsu o lupta numai mai complicata, pentru că precandu o parte (românii) luptau suferindu contr'a celeilalte părți (uniunea celor trei națiuni), cest'a din urma trebuia sa faca la tota ocaziunea juramentu reciprocu

între sine și acesta din temerea și gelosia celor trei națiuni legate un'a de alta.

Va sa dica nisuintă de a suprima nu numai unu a produsu efectulu doritu, dara chiaru și între asupritori eră o neliniscă o neimcredere, pre carea o manifesta toem'a mentionatele juramente reciproce cu mai fia-care ocaziune.

Gelosia acest'a de o parte și frica continua de contr'a partid'a cea mare, de alta parte, au produsu numai unu ecilibru parutu și unu ecilibru, carele au amortitu tota locuitorimea țierei, asiă încatu unii erau statuari în privilegiile, alții în miseritatea lor; înaintare séu progresu însă nu eră nicairea. Anulu 1848 carele au sguduitu lumea, au resturnatu acestu ecilibru și conjuraliunea ardelena a caditu dintr'o singura suflare de ventu. Ungurii și Secuii au cautatu despăgubire în uniunea cu Ungaria, ceea ce au degeneratu în desfacere totala de câtra corona; Sasi (câci cele întemplate la Clusiu 1848 din partea deputătoru s'a desavuatu de natiune,) fără multe forme s'a deslipitu de legatur'a carei se facuse atâtea juramente, au datu mâna cu cei fosti asupriti, pentru că interesele lor eră unele și aceleasi cu ale tronulu și cu ale coronei.

Ce bunatate eră pentru țeri și în genere pentru imperiu, deca atunci indată se tiné mai serioasa socotela de cerintele și dorintiele inviate de toate părțile ale tuturor poporeloru determinate de sorte a locu la olalta și a avé unele și aceleasi interese; iara de alta parte, ce bine eră candu se tiné și de cele escentrice și atunci în pripa domolite și deca atunci se afla unu ecilibru multiamitoriu pentru tot e poporele monarchiei austriace, multiamindu-se toate dupa legalele lor dorintie. În 18—19 ani progresele erau considerabile și imperiulu eră unu buchetu de popore, frumosu pentru varietatea lor, placutu pentru armonia lor și tare pentru egal'a concurgere a tuturor de toate părțile și ceea ce dicemu despre imperiu putemu dice și despre țerile nostre în specie.

Dara sa nu simu omenii trecutulu, ci mai vertosu ai venitorulu. Și deca ferberea de seculu nu au fostu în stare sa stérgea individualismulu séu nationalismulu poporeloru, ba l'au strecuratu prin atâtea faze, atunci credemu, ca deca chiaru nu aru fi nici unu esemplu în lume, ca națiunile potu sa traiésca unele lângă altele, în unu statu, aici la noi aru trebuî că sa se faca încercarea cea dintâiu, pentru că deca în certa, deca asuprite imprumutatu, au pututu sa susiste, cu câtu mai vertosu nu voru puté ele vietni avendu-se bine unele cu altele, dându-si ajutoriu imprumutatu spre prosperarea comuna. E de vina deca cine-va are ochi negri și altulu vineti; deca cine-va are statura mare și altulu mica, deca unulu are unele și altulu altele însusiri? Toem'a asiă e și cu naționalitățile întâlnite laolalta. Individii potu armonia unii cu alții, pentru ce sa nu pôte și individualitățile naționale?

Stându toate aceste, ne prinde mirare, candu vedemu și astăzi în parlamentulu pestanu, opunendu-se acestui cursu firescu alu lucrurilor cu atâ-

ta stăruință; ne prinde mirare candu scim că o pozițiunea ce se face acestei cerintie naturale se face din partea acelor'a, cari ori cum și ei au fostu în scôl'a istoriei trecutulu, în care și din care amu invetiatu cu totii.

Cu ceea ce voim se încheiamu este, că din cele putine ce amu adusu înainte se vede, că nationalismulu, care e asiă de vechiu, că și societatea mai, e unu ce firescu și neimlaturabilu și de aceea de consideratu. Urméza dara ca ori unde va fi trebuie respectatu, căci candu este terminata vietia din elu, atunci sa întrebuintezi toate mijlocele din lume și nu mai e modu de alu sustiné, toem'a că și candu e putere de vietia ori ce sa-i faci și elu mai curendu séu mai tardu va areta că i s'a facutu nedreptu, impedecându-i-se desvoltarea.

Doze epistole constituționale.

Cu privire la alegerile dietali în Austria „N. Fr. Presse“ au fostu scrisu unu articulu, în care espunea, ca au omenii a-si trage séma, deca sa alega amplotiati séu ba în reprezentantele fuitore. Noi cu toate ca nu avemu de asta data de a alege deputati, totusi fiindca espressionea publica, ce au produsu mentionatul articulu, depusa dupa cum afirma N. Fr. Presse în mai multe epistole, are însemnatate pentru unu poporu constituționalu, asiă ne luamu voia a pune înaintea publiculu două păreri pro și contr'a, în chestiunea acest'a adeveratu momentosa, dupa cum le aflamu în „N. Fr. Pr.“ Cea d'antatu este, care se pronunția în contr'a a legerei amplotiatoru și suna în tipulu urmatoriu:

„Dle Redactoru! Principiulu esprimat și binefundatu din partea DTale în unu articulu escelentu și forte la tempulu seu: o admonitiune pentru alegeri (în nr. 845 alu foiei DTale), ca sa nu se alega amplotiati, aru trebuî, că fia-care, nu numai austriacu, dara fia-care omu ganditoriu sa-i urmedie și sa-lu aplaude din tota inim'a. Fia-care amplotiatu e unu omu nu de sine statatoriu, unu se r v u alu regimulu și de aceea absolutu n e a p t u, de a fi reprezentanta alu poporulu. DTa citezi în articulu chestionatu pe Angli'a, de ce nu și Americ'a? În Statele unite din Americ'a (dupa parerea mea țiera carea nu numai cu prosperitatea și patriotismulu cetățienilor ei, ci și cu întiepciunea constituționalor și regimelor ei luminéza înaintea lumii) fia-care amplotiatu, séu alu regimulu uniunei, séu alu unei'a dintre regimele statelor, séu a unui ceru ori comuna e absolutu nealegibilu. Nu pôte nimenea și nu e iertatu nimenu a servi la doi domni. Séu regimulu, séu poporulu. Principiulu acest'a se escutéza în republica asiă de consecuentu, încatu nici în congressu, nici în legislatura diferitelor state, nici în consiliile comunale nu pôte sa aiba cine-va locu și voce, deca are din partea uniunei, a statulu, a cerculu séu a cetăției unu Office of trust or profit“ (oficiu de onore séu de profitu, léfa), și în momentulu, candu unu membru a unui corpu legislativu primesce unu asemenea oficiu, înceta numai decâtu, de a fi membru corpulu respectivu. Asiă e dreptu, asiă trebuie sa fia și la noi! În fatia luptelor, prin care are sa

tréca inca Austri'a cá si Germani'a aru fi fórté de doritu, déca principiulu acest'a aru capetá mai multa valóre in organele opiniunii publice. Si in aduná-rile de alegeri aru trebú sa se exprime asemenea cugete."

Eata si a dóu'a epistola :

„Dle Redactoru ! Admonitiunea DTale cea im-portanta (din 6 Ianuariu), „a nu alege nici unu o-ficialu sub ori ce titulu si protestu“, au provenitu de siguru din intentiune adeveratu constitutionala, in-sa mie totusi mi se pare unu lucru prea severu si injustu, a avea de cugetu, de a eschide, de a es-comunicá asiá dicédu, o clasa intréga mare de so-cietate pentru o suspiciune simpla dela prerogativ'a cea mai frumósa a cetatienimei moderne. Cumca la alegerile de dieta, ce ne stau inainte, ne este de lipsa o precautiune mare si cumca nu trebuiescu alesi fára barbati cu caractere probatu si solidu, acést'a o va simti vercine, carele vietuiescu in chaosulu nostru politicu si socialu, si s'au con-vinsu, ca la a cárei margine infiorátore de abisu (pra-pastia) au adusu tiér'a nóstra cea nefericita partit'a feudala clericala prin experimentele ei. Insa cumca si in statulu amplotiloru se afla nature credincióse consti-tutiunii si solide in párerile lor au aratatu din destulu barbati cá Hasner, Froshauer, Waser, Mende s. a. m. d. Ei au doveditu, ca si unu amplotiatu liberalu póte sa fia in consonantia cu indatoririle sele si póte pasí contr'a purtárei nesalutarie a bar-batiloru regimului scurti de vedere, ba mi se pare, ca tocmai amplotiatulu, carele se apromite, a avea inaintea ochiloru pururea aceea ce este mai favo-ritoriu servitiului si statului, trebuie cá si prin fapta sa realisedie apromissiunea sea. Si apoi unu advocatu, unu medicu, unu negutiatoriu nu póte fi influentiatu de interese private; au nu trebuie si aceste clase de ómeni sa se téma, ca-si voru perde msterii loru fendali séu clericali, déca in dieta se voru alaturá prea tare de partit'a radicala? Eu mi-aducu aminte ca in anulu 1848 unu comer-ciante, vediutu de altmintrea, au fostu venitu in calamitáti mari pecuniale, din cauza, ca unii banchieri conservativi i-au detrasu spriginulu loru celu abundantu de pâna aci, pentru ca au fostu membru parlamentului celui perhorescatu, dela Kremsier. Mi se pare de aceea, ca aru fi cu multu mai dreptu sa se dica alegatoriloru: Alegeti numai barbati de opiniuni solide si in cari ve po-teti pune speranti'a. . . Si cari se pronuntia

de partisani ai institutiuniloru celoru mai liberali politice si sociali, fára de a avea privintia la cron-canitulu partisaniloru declarati in contr'a propa-sirei, si in fine pre aceea, cari se obliga, de a ilu-strá in fapta principiile acestea cu tóte mijlócele legale. Se afla atari barbati in mijloculu Vostru; apoi alegetii, nu p e n t r u c a suntu, ci déca si suntu amplotiati."

Inca unu resunetu dela Brasiovu.

In numeruju 99 alu „Gaz. Trans.“ D. Ioann Fekete Negrutu canonicu metropolitanu in Blasiu, sub datulu 20 Decembre 1866 cercandu a restur-ná Resunetulu nostru dela Brasiovu publicatu in nrulu 96 alu „Telegr. Rom.“ si „dupa espressi-unea DSele voidu a luminá mai bine pre publicu“ respunde la acelu resunetu, aratandu ca fapt'a ple-nipotentiei cei fatale nu si-a luatú inceputulu seu din Blasiu, ci din Clusiu, dar apoi si uitara a res-puude la cele mai momentóse impregiurári, din po-menitulu „Resunetu“ intre care si aceea, ca pentru ce Dloru cari a participatu activu la conclusele a-celei inteligintie, — din care se compune si Co-mitetulu natiunálu permanentu — la întâlnirea ul-tima in Alb'a-Iuli'a, nu a respectatu acele concluse atátu in imperesulu sántei nóstre cause natiunale, in interesulu sustinerei solidaritáti si alu fraties-cei contielegeri intre totii románii? — ci in loculu acelor'a au fácutu Dloru altu conclusu unilateralu, — cáci precum sum convinsu ca toti románii dorimu contielegere fratiésca, asiá sum de alta parte con-vinsu, ca atunci tempulu celu perdatu in cer-te si dispute uricióse, se intrebuintá in folosulu sántei nóstre cause.

Iara déca cum-va Dloru s'aru fi prea pripitu cu conclusulu celu unilateralu nu putea óre sa re-apuce calea cea dorita a contielegeri macaru dupace au urmatu Respunsulu Escelentiei Sele Me-tropolitului gr. ór. Andreiu, cátra Escelenti'a Sea Metropolitulu gr. cat. Alessandru? prin care acelu declara, ca in caus'a cea sánta natiunala numai conclusele Comiteturu natiunálu permanentu, cá ale unicului organu natiunálu, intre care numera si pre celu din Alb'a-Iuli'a — le póte acceptá — precum a-ti ocolitu DVóstra Domnule canonicu! acela conclusu atunci candu erá tempulu esecutárei lui, asiá a-ti fácutu si cu respunsulu la acestea, scimu noi toti bine pentru ce? Si precum de cele de pâna aici, asiá trebuie sa se mire omulu si de

aceea invenuone a Dlui Canonicu, ca dupa páre-rea DSele, nu Gazeta este care se atinge adesea de onórea Escelentiei Sele Metropolitului gr. or. ci Telegrafulu Romanu cum si de sfatulu celu da Dlu Canonicu Telegrafului, cá sa mai incetedie de a laudá pre susuladatulu Metropolitu, de órece lu lauda destulu si jurnalele straine; macaru ca ori cine póte vedea cátu de evidentu-si contradíce Dlu Canonicu in cele de susu, candu pe de o parte díce ca Telegrafulu Rom. prea multu lauda pre Escelenti'a Sea Metropolitulu gr. or. si pre de alta parte ca totu acelu Telegrafu ii ataca onórea, ear nu Gazet'a. Macaru ca ori cine póte vedea ca candu atinge cine-va Gazet'a, simte si Dlu Cano-nicu, si in fine macaru ca ori cine póte cunósce ca togm'a si cuvintele acelea ale Dlui Canonicu „ca destulu lauda pre Escelenti'a Sea jurnalele straine“ inca suntu indreptate, „ironice“ in con-tr'a acelu barbatu mare alu bisericei si na-tiunii, despre carele si dlu Canonicu díce ca de-stulu lu lauda faptele, totusi trebuie sa-i observámu dlui Canonicu, ca déca cum-va DSele nu-i place, nóue ne place fórté cá Mitropolitulu nostru sa fia laudatu nunumai de jurnalele natiunale, dar si de cele streine. Sa-lu rugámu dara pe dlu Canonicu sa nu ne atace si asta placere a nóstra, si sa-i spunemu ca noi nu vomu consimti nici odata cu Gazet'a si acei ómeni ai ei, care pe comersanti ii face mar-giniti la capatína, pe amplotiati ca umbla dupa ran-guri si cavalerii, pe Preoti servili si fricosi, — vedi Dómne cá sa remána numai clic'a ei nepatata — si in fine sa-i mai spunemu si aceea, ca noi ne aducemu aminte cu dorere de acele tempuri, in ca-re capii nostri bis. si alti barbati ai bisericei si natiunii erau insultati in jurnale straine — togm'a de acea úrmú si despretiumu pe tóte acele jurnale mai alesu natiunale, care vorbescu cu vatemare de capii nostri bis. si natiunali intre care cu tóte es-cusárele dlui Canonicu trebuie sa numerámu pe Gaz. Tranniel dar nici cum pe „Tel. Rom.“. Ear cá sa convingemu si pe dlu Canonicu despre causele pe care se intemeiara ur'a nóstra acést'a, lu rogámu sa binevoiesca a mai luá a mâna nrui 58, 59, 75, 81, 86, 88, 90, 91 si 95 din Gaz. Trans. si dóra atunci ne va crede. (Unulu din cei siepte insi.)

Eveneminte politice.

Sabiiu 3 Decembre.

Din Vien'a ne aducu diuarele sciri despre conferintie de totu momentóse, despre care noi amu

FOISIÓRA.

Impartásiri dintr'unu manuscriptu,

ce tractéza despre Dreptulu Canonicu alu Bisericei greco-resaritene ortodoxe ecumenice.

(Urmare.)

Desvoltarea ultranea a dreptului ca-nonicu.

Desvoltarea ultranea a dreptului canonicu, se afla in faptele si scrierile barbatiloru asiá numiti a-postolici, si in cele ale parintiloru si scriitoriloru bisericesci, cari au vietuitu in cei dintáiu trei se-coli dupa nascerea lui Christosu. Materialulu, pre carele afacerile si scrierile acestoru barbatu biseri-cesci lu dau dreptului canonicu, este de celu mai mare pretiu spre a ne servi ocarmuirei bisericesci de modelu pentru toti tempii, cáci evulu, in care au vietuitu acesti barbati mari si straluciti prin spi-ritu si invetiaturi, se numesce cu dreptu cuventu evulu de auru alu crestinismului; pentru ca ei: 1) nu numai nu au lasatu sa piéra invetiatur'a ddi-ésca a lui Cristosu, ci inca o au sustinutu cu re-signatiune pâna la mórté silnica; 2) cáci ei nu nu-

mai infruntá tiraniile, pe cari imperatii pagani le dictau asupr'a crestiniloru, si imbarbatau pre ace-sti'a la suferirea aceloru tiranii premergandu-le loru cu propriele martirii, si astfelii aprindiendu in ani-mele loru facii luminóse ale crestinismului, si atra-gandu prea multi invetiati si onoratori din tóte cla-sele poporului paganu la Evangeli'a lui Christosu, ci inca se luptau si in contr'a eresuriloru si ereti-ciloru; tineau sínóde pentru sustinerea invetiaturei lui Christosu in curatienia si pentru ocarmuirea ca-noica a bisericei lui; 3) cáci pricependu ei intie-lesulu celu genuinu alu invetiaturei lui Christosu, precum si lucrárille apostoliloru, ca adeca darurile lui Ddieu pentru castigarea imperatíei ceresci suntú menite pentru toti medularii bisericei, care numai asiá voru avea viua predilectiune cátra religieua crestinésca, de aceea li se va dá privilegiu spre par-ticipare la afaceri bisericesci dupa pracs'a, ce au intemeiatu Christosu si au continuatu apostolii, prin urmare, déca afacerile loru voru fi streine de ege-monia si dictatura in treburi spirituali administra-tive, intelectuali si filantropice, — au pusú in cepa-tur'a asediamentelor bisericesci in forma sino-dala dupa cuvintele apostolului: precum trupulu u-nulu este si medulári are multe si tóte medulárele ale unui trupu fiindu multe, unu trupu suntú; asiá

si Christosu, pentruca intr'unu trupu noi toti ne amu botezatu, ori elini, ori libertini, si toti intr'unu duchu ne-amu adaptatu, ca trupulu nu este unu ma-dulariu, ei multe, cáci de aru díce piciorulu: ca nu suntú mâna, nu sum din trupu, au dóra pentru a- ceea nu este din trupu? Si de aru díce urechi'a: ca nu sum ochiu, nu sum din trupu, au dóra pentru aceea nu este din trupu? Ca de aru fi totu trupulu ochiu, unde aru fi audiulu? Si de aru fi totu audiulu, unde aru fi mirosulu? Eara a-cum au pusú Ddieu madulárele pre fia-care din-tr'ensele in trupu precum au voitú; ca de aru fi tóte o madulare, unde aru fi trupulu? Eata acum cu ade-veratu multe medulári, eara unu trupu; si ochiulu nu póte díce mânei: nu amu lipsa de tine, séu ca-pulu picioriloru, nu amu lipsa de voi. Deci díce ca parintii din cei trei secli dintáiu dupa nascerea lui Christosu au datú bisericei ocarmuinde pre pa-mentu form'a sinodale, va sa dica dupa limbagiulu de astadi, form'a constitutionala, cá dupa cuventulu Dlui si alu apostolului tóte medulárele trupului lui Christosu, care este bisericea lui, sa aiba functiu-narea lorú dupa pusetiunea, ce fia-care madu-lariu, va sa dica fia-care crestinu, ocupa in societatea religiei sele, si asiá pre baz'a acé-st'a adeveratu crestinésca au stabilitu organis-

atinsu ce-va dupa sciri telegrafice : dela Pest'a. Un'a din aceste conferintie are de obiectu complanarea cu Ungari'a, si era compusa de ministrii si membri de partid'a lui Deák. Ce s'a potutu ajunge prin aceste conferintie asteptamu sa ne insciintizeze séu firulu electricu, séu pres'a oficiosa. Pana acum numai atát'a se constata ca conferintiele sunt momentose si se esprime dorint'a, ca acele sa fia spre salutea monarchiei.

In nrii trecuti amu fostu amintitu ce-va de totu pre scurtu despre impressiunea ce a facutu publicarea legi de intregirea óstei in Ungari'a. Acum cetimu, ca in 12 Ian. n. s'a cetitu in cas'a de josu a dietei pestane unu proiectu de adresa din partea lui Deák, carele e indreptatu in contr'a ordinaciunei in privint'a intregirii armatei, emisa acum de curendu. Proiectulu deplange, ca pre campulu legislativei si alu esecutivei pururea si acum de nou, puterea absoluta vatema interesele cele mai sante prin o ordinaciune, ce se estinde asupr'a venitorulu.

Dreptulu de a satorí sistemulu de aperare e o conditiune vitala a constitutiunei unguresci si a ori carui constitutionalismu, de care tier'a nu póte sa resemne. Nu numai principiile constitutiunali, ci si ecuitatea si scopulu ceru, cá voint'a tieriei sa conlucre. Déca situatiunea de fatia pretinde o striformare a sistemulu de aperare, atunci acést'a e unu nou temeiu, cá constitutiunea suspensa sa se restitué, de óre-ce diet'a numai basata pre constitutiune póte exercitá dreptulu de legilatiune. Ea, diet'a nu póte primi sarcini asupr'a tieriei, a carui drepturi suntu suspense. Ungari'a au satoritu pururea de sine strafórmáre in sistemulu de aperare, totudéun'a in sa pe calea legilatiunei.

Tier'a mai departe e gal'a a modificá sistemulu de aperare corespundiatoriu situatiunei tieriei, nu póte in sa se privésca de indreptatite dispuestiunile fácute fára de invoirea tieriei.

Adres'a incheia cu rugarea, cá sa se suspenda ordinaciunea emisa si sa se restitué constitutiunea.

Cestiunea acést'a au provocatu desbateri mari in cercurile cele inalte chiaru si la Vien'a. Acolo, unde se presimtea vitorulu despre care tocm'a amu spusu s'a tinutu inca cu dile inainte conferintie de ministri specialu in acést'a cestiune. Asiá ne spune diuistic'a vienesa de o conferintia la dlu ministru de Beust carea a duratu dela 2 óre dupa

anului pana dupa mediulu noptii, cu tóte ca acést'a cestiune nu se poté discutá fára de a veni la meritulu cestiunei constitutiunale unguresci. Acum se spune cá lucru cunoscutu ca si in tempulu calatorie dlu ministru de Beust la Pest'a a fostu ventilata cestiunea militara in legatura cu cea constitutiunala, carea si atunci a fácuta acele greutáti, cari le face si astadi complanári.

Scirile cele mai nóue (vedi si tel. „Sieb. Bl.“) spunu ca Br. Sennyey, cont. Andrassy, Bar. Eötvös si Lonyai s'a intorsu inca de sambat'a trecuta dela Vien'a. Se mai dice, ca conferintiele se vedu a fi avutu urmári bone. Stimulatiunea in Pest'a e de aceea cátu se póte de buna si asiá se ascépta o decissiune cátu mai in graba. Caracteristica este si impregiurarea ca primarii din Bud'a-Pest'a primescu inca continuu taxe pentru eliberare dela militia, cá si mai inainte.

De alta parte in sa trebuie sa insemnámu si aceea ca Bartál si-a dat demissiunea; iara ablegatii cari primescu cáte unu postu depunu mandatu si se supunu unei alegéri nóue.

Ministru Belcredi se dice ca aru fi pretinsu dela oficianti a se purtá la alegeri, cá ómeni ai regimului, ceea-ce foile liberale o facu cunoscutu cu publiculu loru, avisandulu pre cine sa aléga. Pres's'a cea nóua ne spune ca in mai multe párti s'a decisu a nu tramite deputati in senatulu imperialu extraordinariu.

In politic'a din afara ocupa acum rendulu celu d'antáiu cestiunea orientala. Austri'a a intratu in privint'a acést'a in negociatiuni cu Parisulu si dupa-cum spune N. Fr. Presse sa se fia si ajunsu óresi cari intielegere in privint'a acést'a. De alta parte se dice, ca se voru face pasi din partea tuturor puteriloru crestine, prin cari sa influentizeze asupr'a Portiei, cá sa puna in lucrare Haturile, prin care crestini se punu in ásemenea drepturi cu musulmanii.— Russi'a atrage atentiunea generala cu purtarea ei din tempulu mai nou, interesandu-se asiá de tare de intregitatea Turciei, si dechiarandu-se pentru inlaturarea ori carui intreprinderi, ce aru poté aduce o schimbare in teritoriulu turcescu.

Protocolulu

Siedintiei Comitetului Asociatiunei tranne române tinute in 8 Ianuaru c.n. 1867 sub presidiulu ordinariu, fiindu de fatia DD. membrii ai Comitetului,

anume : Ilustrit. Sea D. Consil. gub. Pavelu Dunc'a, Rev. D. Protosingelu Nic. Popea, Rvrd. D. Protopopu Ioanne Hanni'a, Rvrd. D. Par. si Asessoru cons. Sav'a Barcianu Popoviciu, D. Advocatu Dr. Ioanne Nemesiu, DD. prof. Zach. Boiu si I. Popescu, Secr. II I. V. Rusu. D. Cassieriu alu Asoc. Const. Stezariu si Dlu bibliotecariu si Archivariu Nic. Cristea.

§ 1. Esc. Sea Dlu Presiedinte, presentéza conspectulu cassei despre starea fondulu Asociat. pre tempulu acestei siedintie. Din acestu conspectu se vede, cumca fondulu Asoc.—dupa subtragerea erogatoru,—are in proprietatea sea sum'a de 24.829 f. 13. , xr. v. a.

Se ia spre sciintia.

§ 2. Se reportéza despre interesele intrate la fondulu Asoc. dupa asemnatiunile ipotecarie aflatórie in proprietatea Asoc., care interese pre 1/2 anu facu sum'a de 90 f. v. a.

Se ia spre sciintia.

§ 3. Se presentéza conspectulu despre interesele intrate la fondulu Asoc. dupa cuponii din 1 Ian. 1867 dela obligatiunile de statu aflatórie in proprietatea Asoc. si anume : a) dela obligatiunile urbariali tranne, dupa cuponii din 1 Ian. 1867, subtragendu 7% a intratu 75 f. 67. , xr. in BNote, b) dela obligatiunile imprumutulu nationalu, iarasi dupa cuponii di 1 Ian. 1867 subtragendu-se 7% a intratu in moneta sunatória séu in argintu 22 f. 25 xr., ear in BNote 20. , xr. Sum'a totala intrata in BN. 75 f. 88 xr., ear in mon. sunatória séu in argintu : 22 f. 25 xr. v. a.

Se ia spre sciintia.

§ 4. Se presentéza unu contu dela Directiunea tipografiei archidiececane, sunatoriu despre 14 f. 16 xr., cá taxe de insertiuni pentru publicarea concurselor la stipendiele Asoc.

Conclusu. Se asemnéza la cas'a Asoc. esolvirea acestui micu conto de 14 f. 16 xr.

§ 5. Secr. II aduce la cunoscenti'a Comitetu lui Asoc., cumca amesuratu conclusulu adusu : siedintia II a ad. gen. a Asoc. tinute la Alb'a Ioli' in 29 Augustu 1866 p. V si in legatura cu decisiunea Comit. din 3 Sep. a. tr. sub dtu 10 Dec. nr. 199. 1866 a tramesu unu numeru de esempl. din actele ad. gen. a Asoc. V, VI. pre la DD. Colectoru, cu rogarea, cá sa binevoiesca a le vinde cu pretiarile statorite din partea Comit. si anume : din actele ad. V s'a tramesu 341 esempl. din actele

mulu bisericescu; acestea afaceri ale numitoru parinti infatisiéza canonistulu asiediamintele biserice primitive, pe care toti le imbratisiéza cu caldura si evlavia, cari sciu si vreau sa scia, a se inaltá la o viétia adeveratu crestinesca, si a se desbracá de hegemoni'a bisericesca, ceea ce este streina invetiaturei lui Christosu, carele au disu apostoloru : Cela-ce va sa fia intre voi mai mare, sa fia tuturoru sluga.

Desvoltarea dreptulu canonicu in seclii dintáiu ai eliberárii religiunei crestine de sub góne.

Desvoltarea dreptulu canonicu in seclii dintáiu ai eliberárii religiunei crestine de sub góne se afla depusa in afacerile si otáririle sínodeloru ecumenice si locale dela anulu dupa Christosu 325 pana la anulu 788 pentru sínódele ecumenice si dela anulu 265 pana la anulu 879 pentru sínódele locale, cáci la inceputulu seclulu alu patrulea Constantinu s'au crestinitu cu tóta dinasti'a sea si dela elu incependu au fostu imperatii resaritului si ai apusulu crestini. Se intielege de sine, ca biserica lui Christosu au inceputu a se desvoltá in tóte pártile ei sub scutulu blandu si umanu alu imperatoru crestini; fiindca in sa desvoltarea invetiaturei lui Chris-

tosu si zelulu unoru invatietori si scriitori bisericesci au datu ansa la disparitatea de convingeri religiose, si la abusulu libertátiei religiunariu fatia cu invetiatur'a Ddieasca a lui Christosu cu asiediamintele biserice primitive, si inca disparitatea acést'a a convingeriloru invatietoriloru si scriitoriloru au degeneratu si in eresuri : pentru aceea ierarchi'a s'au simtitu provocata, a pasi la mijlocu de a regulá si decide in sínóde discutiunile acestea pagubitóre pentru crestinismulu celu genuinu, provocate din partea unoru capete estravagante, cari cutezau a se inaltá mai pre susu de liter'a si spiritulu evangheliei lui Christosu. Canónele acestorú sínóde, cá cele ale sántiloru Apostoli, precum si acelea ale secliloru dintáiu ale crestinismulu au datu ansa unoru scriitori bisericesci, cari mai târdiu au stralucitu cu sciintiele si cunoscentiele dogmatice si canonice, de a compune opuri intregi asupr'a canóneloru si asiediaminteloru bisericesci; ba inca si in evulu de curendu trecutu si in acestu alu nostru curente s'au gásitu barbati canonisti, cari pe terenulu dreptulu canonicu multu s'au meritatu : pentru aceea si opurile loru se conumera intre cele ale desvoltárii continuative a dreptulu canonicu.

Notiunea si definitiunea canonicu.

Cuventulu „canonu“ este grecescu si insemnéza regula, indreptare si prescrierea de norma. Subtu acestu cuventu „canonu“ se intielege in deobsce legea bisericesca; de unde apoi canonisarea insemnéza inaltarea hotárire bisericesci la valoarea de canonu séu si conumerarea vre-unei feti crestine intre placutii lui Ddieu. Prin urmare canonu insemnéza in intielesulu bisericescu regulu seu indreptarea faptelor crestine, si trage dup sine numai pedéps'a sufletésca, dara nu si trupésca déca canonu se si deosebesce de legea civila : sufletulu de trupu; canonu pedepsesce inca si precrestinulu celu mai pecatosu cu scopu, cá sa sintórca va sa dica sa se indrepte si sa fia viu; in sa legea civila pedepsesce pre cetátianulu criminalu inca si cu mórtéa. Intielesulu acést'a alu lucrárii canonulu bisericescu este eflusulu naturalu alu institutiuniloru mantuatoriului, carele au invetiaturu : De va audí cine-va cuvintele mele si nu va crede, eu nu-lu voi judecá pre elu, ca nu amu venitu sa judecu lumea, ci sa o mantuiescu si earasi : mila voi, dara nu jertfa, cáci n'amu venit sa chiamu pre cei drepti ci pre cei pecatosi.

(Va urmá.)

ad. VI 363 esempl., iar câte 9 esempl. din ambele s'a impartit gratis pre la Redactiunile diurnalelor române și la societățile lit. din Aradu și Bucovina.

Totu cu asta ocaziune, din partea Secret. in conformitate cu conclusele ad. gen. Asoc. tinute la Alb'a lui'a an. tr. p. V lit. b. și VI și in nesu cu decisiunile Comit. din 3 Sept. a. tr. §§ 67, 68, se aduse la cunoscint'a DD. col. resp. cumca taxele restante pre anii trecuti sunt de a se computa dupa sirulu anilor, totu cu aceea ocaziune resp. DD. Col. ai Asoc. fura rugati a starui cu totu zelulu pentru scoterea taxelor restante pre la DD. membri ord. ai Asoc., cum și pentru vinderea actelor Asoc., și administrarea pretului restante pentru actele tramise spre vendiare unoru P. T. DD. Colectori inca in an. 1864, 1865.

Se ia spre placuta sciintia.

§ 6. Aducendu-se inainte, cumca unu numeru considerabilu de manufacture de ale espositiunii dela Brasiovu din 1862, aru jace acolo nevendute, cu mare dauna, Comit. Asoc. se afla indemnatu a decide:

ca unulu din Dni Col. resp. sa se postesca a ingriji, ca acele manufacturi sa se vendia cu unu pretiu mai moderatu, seu in casulu, candu acele nu s'aru pute vinde nici decum, D. Col. sa faca a retare opinativa la Comit. Asoc. spre a se pute face alte dispositiuni, ce s'aru afla mai corespundetorie spre ajungerea scopului, carele e vinderea la tota intemplantia, a mai susu numitelor manufacturi.

§ 7. Se reportesca despre banii incursi la fondulu Asoc. dela siedint'a din urma, si anume: prin D. Protop. in Lipov'a Ioann Tieranu, s'a tramesu ca taxe de m. ord. pre an. 1865/6 5 fl., iar pentru 5 esemplarie din act. ad. gen. V și VI cu totulu 4 fl. 75 xr., sum'a tota 9 fl. 75 xr. (Publ. in nr. tr. R.)

Deadreptulu la cas'a Asoc. pentru 4 esemplare din actele ad. gen. VI a incursu 1 fl. 40xr. v. a.

Se ia spre sciintia.

§ 8. D. Agente comerciale și col. alu Asoc. B. G. Popoviciu prin scrisorea din 4 Dec. 1866, incunoscintieza, cumca a tramesu unu pacu de carti pentru bibliotec'a Asoc. daruite din partea Academiei c. r. de sciintie din Vien'a. In legatura cu acest'a notificare Secr. II. referesca, ca numitulu pacu insemnatu cu nr. 2110 s'a si primitu in cancelaria Asoc. si s'a transpusu Dlui bibliotecariu alu Asociatiunii.

Se ia spre sciintia.

§ 9. D. bibliotecariu referesca in fine, ca a primitu unu esempl. din foi'a lunaria a „Ate-neului romanu“ din Bucuresci daruitu pentru bibliotec'a Asoc.

Se primesce cu recunoscintia.

Cu aceste siedint'a Comitului Asoc. se incheia pre la 2 ore dupa amedi.

Andrieu Bar. de Siagu'n'a m. p. Presiedinte.

I. V. Rusu, m. p. Secr. II.

Scolele elementare in Nordamari'e'a.

Despre scolele elementare ale statelor unite de Nordamerica *) s'a scrisu acum de unu tempu in-

*) Publicandu noi aceste, presupunemu, ca cetitorii voru fi ca si noi cu privintia la impregiurările nostre si ale Americanilor, si voru scote aceea ce e folositoriu si aplicabilu dupa impregiurările nostre.

Acest'a aflamu de lipsa a o observ'a aici indata pentru a preveni ori ce splicatiune seu educere scalcata, cu atat'a mai vertosu, cu catu vedemu, ca cestiunea scolara, da ansa la multe iritatiuni din pura si simpla cauza, ca unii au pre putina rebdare si aru vrea, ca ce s'a neglesu in sute de ani sa se ajunga in unu anu; altii iara nu au rebdarea nici baremu sa cercetedie dupa rezultatele mesuriloru aplicate in alte parti in afacerile cele scolare, altii nu voru se vada, ca caus'a scolele suferu si ea sub mai multe greutati, cari nu trebuie cautate numai la administratorii ei (cu tote ca nu escusamu pre cei indiferenti), ci si in alte impregiurari, cari merita o deosebita discussiune. Ref.)

coce mai in tote jurnalele europene, articuli si alte sciri interesante, incatu socotimu a face si noi unu ce placutu aducendu ce-va la cunoscint'a publiculu cetitoriu romanu, unele date despre acesta scola, cari suntu bas'a puterei Statelor americane de nordu. Eata dara, dupa unu estrasu a unui jurnalulu din patri'a nostra, aceea ce ministrulu cultelor din Franci'a raporta si recomanda regimulu seu.

Sciintia e putere. Ast'a e unu principiu de mare insemnate, atatu in privintia materiala catu si politica. Principiulu acest'a domineza astadi in statele americane de nordu, si pe celu mai din urma seracu, si lu silesce a cerceta scol'a, catu pote mai multa si regulatu spre a inveti sciintie folositoare. Fia-care cunosece, ca sciintia aduce bunastare, si ast'a apoi deschide calea spre sciintia si bunastarea totu mai nalta; si ca nesciintia aduce seracia si prin acest'a totu necadiulu si nevoi'a, iara in cele de pe urma chiaru perirea; vede si cunosece, ca precum celu mai tare si mai sanetosu selbatecu, asi'a si altulu prostu si nesciintoriu pe langa totu lucrulu si ostenel'a sea, de abia si duce vietia de adipe mano, ca vai de elu, si cade in seracia si ticalosia, — numai si numai ca n'are sciintia, ca sa se ajute cu ele, si apoi tocm'a aceea, ce aru fi in stare sa-lu radice deca aru sci, prin nesciintia lu strica.

Celu invetiatu si-supune siesi tote acele puteri, se servese si ajutu cu ele mai bine decatu cu omenii, si apoi prin ajutoriulu loru pre langa usurarea cea mare la lucrulu seu se inavutiesce si vietuesce o vietia placuta si plina de tote bunatatile. Si pe catu cugeta mai adencu si afla a intrebuintia legile si puterile acelea mai bine si a aplica tota sciintia la lucrulu seu, cu atat'a i merge mai bine si mai fara ostenela in sa cu sporu mai bunu si cu folosu mai mare. Cunoscintia legiloru si puteriloru naturei si folosirea loru face astadi ori ce lucru ori unde mai bunu si mai de folosu. Acest'a o cunosece Americanulu mai bine decatu ori si cine. La ei e credintia comuna, ca acel'a individ si acel'a poporu e celu mai avutu si mai nintatu, care in ori ce lucru seu intrepindere a sea intrebuintesca mai multa sciintia; si ca totu acest'a, care inca nici astadi nu se bate dupa sciintia, trebuie sa cada cu atat'a mai curcudu cu catu sta aprupe de acel'a, pe care lu taia capu a se folosi catu mai bine de sciintia.

De aci apoi opiniunea generala ca tote regimeme aru trebui astadi sa-si schimbe principiile, victoriele si cuceririle materiale, in principie, victoria si cuceriri spirituale, si sa radice cu atat'a mai multe scole in cari poporulu de rendu sa-si poata aduna si castig'a cunoscintiele practice, necesarie si folositoare, deca intr'adeveru vreu si dorescu binele poporulu.

Care nu cunosece acest'a debuie sa fia cu totulu tempitu si fara consciintia; astfelu de omu intru adeveru nici nu e demnu sa traiasca, nici nu merita sa ia altui'a loculu; iara care cunosece acest'a, acel'a nici ca pote ca sa nu faca si traiasca asemenea. Astfelu e Americanulu. Elu tine tare si crede: ca buna starea, inaintarea, puterea si fiitoriulu bunu a fia-carui omu seu chiaru si poporu atarna astadi numai dela mai mult'a seu putin'a sciintia. Elu scie ca unde e adeverat'a sciintia acolo e si buna starea si cultur'a adeverata, si demnitate si moralitate casnica si publica si mai mare libertate politica; elu crede si tine ca numai unu poporu cultu e in stare a fi poporu liberu, a-si castig'a libertatea, a o oper'a si a o intrebuintia spre bine, iara unulu prostu si necultu, lipsitu de tota sciintia nici e in stare a si-o casciga, nici nu scie a si-o pretiu, stim'a si tine, ci ca si altu animalu se supune altei stapaniri tiranice si fortiate, carea numai la unu poporu prostu si lipsitu de

sciintia se pote afla, si pana atunci tine pana candu acest'a nu si-a castigatu sciintia mai buna si a devenitu la o mai mare cunoscintia de sine si demnitate omenesca; totu elu tine ca poporulu, care porta jugulu strainu, de aru fi catu de eroicu, totusi nu pote sa-si ajunga libertatea, pana atunci pana candu nu-si castiga atat'a sciintia, ca sa petrunde pana la cea din urma colibutia. Si la o astfelu de sciintia si cultura comuna nu pote ajunge decatu numai prin ajutoriulu scoleloru bune, nu in sa mari, ci elementare (fundamentale) populare. Ori unde deca de acestea nu se ingrijescu, ci sciintia se tine numai pentru vre-o cati-va mai alesi, seu pentru ore care clasa privilegiata, in scurtu tempu poporulu acel'a pieru dimpreuna cu alesii si castele privilegiate, seu deca si tocm'a nu voru peri voru deveni totusi pana la certe si lupte sangerose, in cari tocm'a cei privilegiati si dela putere si voru afla perirea. Acest'a e opiniunea si credintia Nordu-americanilor, si acest'a se sustine de pre tempulu primelor colonisari. Eata cum se lega coloni'a masacusetica inca in anulu 1647. Fiindu ca e scopulu stapanirei, ca noi sa nu pricepemu carte, si nici copiii nostri sa invetie ce-va, ca asi'a sa ne poata mai cu usurintia trage pelea de vii de pe spatel nostre, orenduimu si ne obligamu, ca fia-care comuna, cum devine la 50 de familii sa-si tina unu invetiatoru, ca sa-si invetie copiii a ceti si a scrie, celealte vinu ele apoi de sine. Patri'a nostra trebuie sa-si basedie viitoriulu seu pre libertate, si apoi nesciintia nu e in stare nici a capeta libertatea nici a o tine, pentru aceea staruintia nostra cea mai mare sa tintedie intr'acolo, ca din ce in ce mai multa sa petrundea sciintia folositoare si principie sanetose, religiose in tote clasele de poporu, caci cu catu va deveni sciintia mai multa unu bunu comunu pentru totu poporulu, cu atat'a pieru tem'a, ca unele clase privilegiate voru insiel'a poporulu asuprindulu si calarindulu. Luminarea comuna a poporulu intregu, acest'a e devis'a; acest'a nu se pote casciga altu modu decatu numai prin fundarea de scole elementare bune. De aci apoi insemnateea mai mare a scoleloru elementare, decatu a celoru mari. Apoi si in alte tiri unde esista scole elementare bune, si poporulu e mai inaintatu in tote, esemplu Helveti'a; iara unde aceste suntu slabe seu lipsescu cu totulu, fia ori catu de multe de cele mari cu atat'a mai reu pentru poporu, cu catu din scolele cele mari esu multime de omeni, caroru nu le place lucrulu, in sa le place a trai domnesce, cari sa-lu suga si sa-lu calaresca, dara forte putini cari fiindu la inaltimea missiuniloru sa-lu invetie sciintie folositoare si prin acestea sa-lu radice din pulbere, si caror'a sa le para bine de sciintia lui si sa-lu ajute din tote puterile.

(Va urm'a.)

Nr. 46—3 Concursu.

Prin acest'a se publica tuturoru Invatiatoriloru si preparandiloru, cumca pre statiunea invatiatoresca romana din Saravol'a, indiestrata cu veniturile anuale de: 157¹/₂ fl. v. a., 2 jugere de aratura, 60 chible de grau, 15 ponti de sare, 13 ponti de lumini, 100 ponti de clisa, 2 stangini de lemne, 10 stangini de paie si cortelu liberu — se deschide Concursulu pre langa terminulu dela intai'a publicare de patru semptemani, pana candu doritorii de a ocupa acestu postu suntu avisati a substerne acestui Consistoriu diecesanu recursurile sele cuviinciosu timbrate si provedute cu estrasulu de botezu, cu adeverintiele despre sciintiele absolute, despre servitiulu de pana aci si despre purtarea sea morala si politica.

Din siedint'a Consistoriala scolastica in Temisior'a tinuta in 15 Novembre 1866.

Dreptumaritoriu Consistoriu Temisianu.